

وزارت آموزش و پرورش

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

بسته آموزشی

پرسش‌ها و پاسخ‌هایی درباره‌ی چستی، چرایی و چگونگی تولید بسته
آموزشی در سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

دبیرخانه شورای هماهنگی علمی سازمان

۱۳۸۸

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

معرفی.....	۱
۱) چيستی بستهی آموزشی و ویژگیهای اجزای آن.....	۲
بستهی آموزشی چیست؟.....	۲
بستهی آموزشی از چه اجزایی تشکیل شده است؟.....	۲
چه کسی تعیین می کند کدام اجزا برای تولید بستهی آموزشی لازم است؟.....	۲
آیا سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی تا به حال بستهی آموزشی تولید کرده است؟.....	۲
کتاب درسی در بستهی آموزشی چه تفاوتی با کتاب درسی در وضع فعلی دارد؟.....	۳
نقش فیلم در بستهی آموزشی چیست؟.....	۳
نقش IT در بستهی آموزشی چیست؟.....	۳
سیاست اصلی در تولید بستهی آموزشی online است یا offline.....	۴
کاربر بستهی آموزشی چیست؟.....	۴
کدام برنامه های درسی در دوره های مختلف تحصیلی در مرحله ی اول برای تهیه ی بسته ی آموزشی پیشنهاد شده اند؟.....	۴
۲) اهداف تولید بستهی آموزشی.....	۶
اهداف تولید بستهی آموزشی به جای کتاب درسی چیست؟.....	۶
چرا سازمان به سوی تولید بستهی آموزشی حرکت می کند؟.....	۶
اهداف تولید بستهی آموزشی در سازمان کدام است؟.....	۶
۳) نقش بخش های مختلف سازمان در تولید بستهی آموزشی.....	۷
کمیته ی اصلی تهیه ی بسته های آموزشی چه ترکیبی دارد و وظایف آن چیست؟.....	۷
کمیته ی دوم یا کمیته ی برنامه ریزی و تولید یک بسته ی آموزشی چه ترکیبی دارد و وظایف آن چیست؟.....	۷
نقش دفاتر مختلف سازمان در تولید بستهی آموزشی در مقایسه با وضع فعلی چگونه خواهد بود؟.....	۸
ساختار سازمان پیش بینی شده برای تولید بستهی آموزشی چگونه است؟.....	۸
آیا بستهی آموزشی توسط سازمان تولید خواهد شد یا بخش خصوصی؟.....	۸
نقش گروه های درسی در تولید بستهی آموزشی چیست؟.....	۹
هماهنگی بین دفاتر سازمان در تولید بستهی آموزشی توسط چه کسی انجام می شود؟.....	۹
۴) هزینه های تولید و نشر بسته های آموزشی.....	۱۰
هزینه ی تولید بستهی آموزشی چگونه تأمین می شود؟ آیا اعتباراتی پیش بینی شده است؟.....	۱۰
از آن جا که قیمت تمام شده بستهی آموزشی بیش از کتاب درسی خواهد بود، آیا هزینه های آن را مشتری (دانش آموز) خواهد پرداخت؟.....	۱۰
هزینه ی تولید یک بستهی آموزشی چقدر است؟.....	۱۰
آیا هزینه های پرداخت شده از طریق فروش بسته های آموزشی جبران می شود؟.....	۱۰
آیا دانش آموزان در خرید و استفاده از بستهی آموزشی اجبار دارند؟.....	۱۱
۵) مقدمات اجرایی کردن بستهی آموزشی.....	۱۲
آیا معلمان برای استفاده از بسته های آموزشی نیازمند گذراندن دوره های خاصی هستند؟ اگر بله، چه کسی برنامه ریزی و اجرا خواهد کرد؟.....	۱۲
برای اجزای بستهی آموزشی چه مقدماتی لازم است؟.....	۱۲
نقش راهنمای برنامه ی درسی در بستهی آموزشی چیست؟.....	۱۲
در صورتی که راهنمای برنامه ی درسی وجود نداشته باشد یا هنوز به تصویب نرسیده باشد، تولید بسته براساس چه فرضیاتی آغاز خواهد شد؟.....	۱۲

- ۶) مراحل تولید بسته‌ی آموزشی ۱۳
- زمان‌بندی تولید بسته‌ی آموزشی چگونه است؟ (مهلت زمانی برای انجام کار) ۱۳
- روند نمای تولید بسته‌ی آموزشی در سازمان چگونه خواهد بود؟ ۱۳
- ۷) اقدامات انجام شده‌ی قبلی و تأثیر آن در بسته‌ی آموزشی ۱۴
- تغییر ساختار سازمان چه تأثیری بر تولید بسته‌ی آموزشی دارد؟ ۱۴
- تغییر نظام آموزشی براساس آن چه اعلام شده و تبدیل به وضعیت جدید ۶+۶ چه تأثیری بر تولید بسته‌ی آموزشی خواهد گذاشت؟ ۱۴
- تدوین و تصویب برنامه‌ی درسی ملی در تولید بسته‌ی آموزشی در وضع فعلی چه تأثیری دارد؟ ۱۴
- آیا در تولید بسته‌ی آموزشی، راهنمای برنامه، کتاب درسی، کتاب معلم (در صورت وجود) و دیگر اجزای تولید شده بازتولید می‌شوند یا فقط برخی اصلاحات خواهند داشت؟ ۱۴
- ضمائم** ۱۵
- بسته آموزش کارآفرینی ۱۶
- اجزای اصلی بسته‌ی آموزشی کارآفرینی گام به گام کدامند؟ ۱۶
- نمونه‌های دیگری از بسته‌ی آموزشی که در ایران تولید یا تکثیر شده‌اند ۱۶
- CD آموزش تایپ ۱۷
- بسته‌ی آموزشی زبان انگلیسی ESL 24/7 Classroom ۱۷
- اصول راهنمای تهیه‌ی بسته‌ی آموزشی به همراه جدول اجزای بسته‌ی آموزشی ۱۹
- اصول حاکم بر طراحی و تولید بسته‌ی آموزشی ۲۰
- جدول اجزای بسته‌ی آموزشی ۲۲

معرفی

این مجموعه به منظور فرهنگ‌سازی و معرفی چستی بسته‌ی آموزشی و چگونگی تولید آن در سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی تهیه شده است. به منظور قابلیت استفاده‌ی بیشینه از محتوای این مجموعه، مطالب به صورت پرسش و پاسخ- به‌گونه‌ای که مهم‌ترین سؤالات احتمالی مخاطبان در مورد بسته‌ی آموزشی را پوشش دهد- تنظیم شده است. از آقای مجتبی مقصودی کارشناس محترم شورای هماهنگی علمی سازمان که تهیه‌ی این مجموعه را براساس گفت‌وگوها و تصمیمات متخذه در کمیته‌ی اصلی تولید بسته‌ی آموزشی برعهده داشتند تشکر می‌شود.

محمود امانی طهرانی

دبیر شورای هماهنگی علمی و مدیر پروژه‌ای

تولید بسته‌های آموزشی در سازمان

۱) چيستی بستهی آموزشی و ویژگیهای اجزای آن

بستهی آموزشی چیست؟

بستهی آموزشی Educational package به مجموعه‌ای هماهنگ از رسانه‌های آموزشی اطلاق می‌شود که در یک بستهی واقعی (مانند یک زونکن یا کارتن به همراه سایت اینترنتی) یا به صورت اجزایی هماهنگ با نشان و برند مؤسسهی تولیدکننده تهیه و برای یک یا چند پایه تحصیلی مورد استفاده قرار می‌گیرد. از بسته‌های آموزشی معروف می‌توان به بستهی آموزشی برای علوم تجربی دورهی ابتدایی HBJ اشاره کرد. در این بسته، کتاب دانش‌آموز، کتاب معلم، برگه‌های کار کتاب ارزشیابی و فیلم وجود دارد. در حال حاضر با گسترش فن‌آوری‌های نوین و ICT، بستهی آموزشی با نرم‌افزارهای آموزشی، CD، DVD و سایت‌های اینترنتی تکمیل می‌شود. در ضمايم این مجموعه چند بستهی آموزشی موجود در ایران به‌طور تفصیلی معرفی شده‌اند.

بستهی آموزشی از چه اجزایی تشکیل شده است؟

بستهی آموزشی می‌تواند شامل گستره‌ای از منابع و رسانه‌های آموزشی باشد. این بسته می‌تواند حاوی تعدادی کتاب و کتابچه، برگه‌های کار، CD، فیلم آموزشی و حتی برخی وسایل کمک‌آموزشی و ابزارآلات باشد. در کنار بستهی سخت‌افزاری، استفاده از امکانات نرم‌افزاری و اینترنت نیز می‌تواند به تکمیل یک بستهی آموزشی کمک کند. در مصوبه‌ی شورای هماهنگی علمی سازمان در مورد بستهی آموزشی، اجزای بستهی آموزشی به دو گروه کلی شامل منابع اصلی و منابع تکمیلی تقسیم شده است. در منابع اصلی نام کتاب راهنمای معلم، کتاب دانش‌آموز، کتاب کار دانش‌آموز و کتاب ارزشیابی به چشم می‌خورد.

منابع تکمیلی نیز به چند دسته تقسیم شده‌اند که شامل:

- منابع چاپی یا کتاب‌ها و مجلات مختلف که به تفصیل نام برده شده‌اند؛
- منابع ابزاری معلم مانند اورهد و طلق شفاف، تابلوی آهن‌ربا، لوحه‌ها و ...؛
- منابع و لوازم کار دانش‌آموزی مانند قطعات کاردستی، کیت‌های کارگاهی و کیت‌های آزمایشگاهی؛
- منابع و لوازم مربوط به فن‌آوری‌های جدید مانند رسانه‌های صوتی و تصویری، CD و DVD و سایت‌های اینترنتی.

در ضمايم مجموعهی حاضر این اجزاء به تفصیل معرفی شده‌اند.

چه کسی تعیین می‌کند کدام اجزا برای تولید بستهی آموزشی لازم است؟

تعیین اجزای بستهی آموزشی به پیشنهاد کمیته‌های تخصصی و تصویب کمیتهی اصلی پروژه صورت خواهد گرفت. آنچه مسلم است راهنمای برنامه‌ی درسی، کتاب درسی، کتاب معلم و کتاب کار از اجزای حتمی خواهند بود. دیگر اجزای بسته مانند CD آموزشی، فیلم آموزشی، سایت اینترنتی، برگه‌های کار و غیره به پیشنهاد کمیتهی تخصصی خواهد بود. در تصمیم‌گیری‌ها و بحث‌های کمیتهی اصلی، اجزای بستهی آموزشی فراتر از کتاب درسی، کتاب معلم و کتاب کار دیده شده است ولی تصمیم‌گیری نهایی بستگی به نظرات کارشناسی کمیته‌های تخصصی خواهد داشت.

آیا سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی تا به حال بستهی آموزشی تولید کرده است؟

شاید بتوان گفت تنها تجربهی واقعی تولید بستهی آموزشی در سازمان مربوط می‌شود به تولید بستهی آموزشی پیش‌دبستان که توسط انتشارات مدرسه پا به عرصه‌ی آموزش گذاشت. دیگر تولیدات سازمان پژوهش در این زمینه را می‌توان بسته‌های آموزشی ناقص نام نهاد. چرا که اولاً با هدف تولید یک بستهی آموزشی هماهنگ تولید نشده بود. ثانیاً در سازمان دهی کتاب درسی استفاده از دیگر اجزاء نمود عینی نداشت. روند جاری سازمان به صورت خطی شامل تولید راهنمای برنامه ← تدوین کتاب درسی ← نگارش کتاب معلم و

در صورت امکان تولید فیلم آموزشی، کتاب کار و در موارد نادری تولید نرم‌افزار رایانه‌ای آموزشی است. چنین تولیدی را می‌توان نمایشگر وضعیت جزیره‌ای سازمان که بارها از آن نام برده شده است دانست. در شیوه‌ی تولید بسته‌ی آموزشی سعی خواهد شد این جزایر به هم متصل شده و دفاتر سازمان به صورت اصلی و حاشیه‌ای تصور نشده و در یک فرایند تعاملی به تولید مجموعه‌ای که با یکدیگر ارتباط نیمه‌ارگانیک (ارگانیک و در عین حال قابل استفاده‌ی حداقلی به صورت مستقل) دارند دست یابند.

کتاب درسی در بسته‌ی آموزشی چه تفاوتی با کتاب درسی در وضع فعلی دارد؟

در حال حاضر کتاب درسی تقریباً تنها رسانه‌ی آموزشی‌ای است که هر دانش‌آموز آن را در اختیار دارد و دیگر رسانه‌های آموزشی تنها در اختیار برخی دانش‌آموزان قرار می‌گیرد. بیش‌تر دانش‌آموزان با دیگر رسانه‌های آموزشی آشنایی کم‌تری دارند و آشنایی آن‌ها عمدتاً با کتاب‌های کمک‌آموزشی در قالب تست‌های چندگزینه‌ای است. از این رو مؤلفان کتاب درسی سعی می‌کنند حداکثر اطلاعات ممکن را در کتاب درسی بگنجانند اما علاوه بر این که امکان چنین اقدامی محدود است بلکه می‌تواند به افزایش حجم کتاب و محفوظاتی شدن بیش‌تر آن منجر شود. در یک بسته‌ی آموزشی، کتاب درسی حرف اول و آخر را نمی‌زند و مؤلفان سعی می‌کنند با استفاده از فیلم‌های آموزشی، نرم‌افزارها، کتاب کار و سایت اینترنتی نواقص کتاب را تکمیل نمایند. به این ترتیب کتاب می‌تواند با حجم کم‌تر و محتوای غنی‌تر در کنار دیگر اجزاء بسته به دست دانش‌آموزان برسد. از سوی دیگر جنس کاغذ، صحافی و تجلید کتاب به‌گونه‌ای خواهد بود که امکان استفاده‌ی چندباره را فراهم نماید و راه‌حلی برای یک‌بار مصرفی بودن کتاب درسی که در حال حاضر یکی از معضلات آموزش و پرورش است باشد. همچنین به منظور تضمین استفاده‌ی بیشینه از نرم‌افزارهای آموزشی و رسانه‌های صوتی و تصویری در سازمان‌دهی فکری، سازمان‌دهی شکلی و صفحه‌آرایی کتاب‌های درسی لوگوهای مخصوصی برای ارجاع فراگیران به رسانه‌ها و نرم‌افزارهای مرتبط پیش‌بینی خواهد شد. نمونه‌ی این کار در دایره‌المعارف‌های اینترنتی قابل مشاهده است.

نقش فیلم در بسته‌ی آموزشی چیست؟

فیلم‌های آموزشی در قالب نوار ویدیو، CD و DVD کمک شایانی به درک محتواهای آموزشی می‌کنند. این رسانه‌ی آموزشی قدرتمند قادر است سخت‌ترین مفاهیم را در قالب نمایش پدیده‌ها، اجرای آزمایشات، اثبات فرمول‌ها و غیره به نمایش گذارد و همچنین با ارتباط دادن مفاهیم، افزایش درک شنیداری و دیداری، آموزش زبان و غیره به یاری فراگیران پردازد. فیلم آموزشی این امکان را فراهم می‌کند که فراگیر با تماشای چندین باره‌ی آن به درک عمیق‌تر مفهوم نایل شود. اگرچه تولید فیلم آموزشی هزینه‌بر است اما تکثیر و استفاده از آن بسیار ارزان‌قیمت است. در یک بسته‌ی آموزشی در جای‌جای کتاب درسی و کتاب معلم به نشانی فیلم‌های مرتبط با مفاهیم اشاره می‌شود و در واقع یادگیری مفاهیم کتاب درسی با کمک فیلم آموزشی تسهیل می‌شود. مؤلفان کتاب‌های درسی با گاهی از لزوم استفاده از فیلم آموزشی در هر جای کتاب که لازم است به فیلم مربوط اشاره می‌کنند و از این طریق تولیدکننده‌ی فیلم آموزشی نیز با یک سناریوی اولیه در تولید فیلم روبه‌رو خواهد بود. در کتاب‌های درسی و راهنمای معلم، از لوگوهای ارتباطی برای ارجاع فراگیران به فیلم‌های آموزشی مرتبط با موضوع درس در هر قسمت استفاده خواهد شد.

نقش IT در بسته‌ی آموزشی چیست؟

پا به عرصه گذاشتن فن‌آوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی جدید این نوید را به دست‌اندرکاران آموزشی و تولیدکنندگان رسانه‌های آموزشی می‌داد که فضای به وجود آمده می‌تواند تحولی اساسی در مفاهیم و مؤلفه‌های آموزش از قبیل معلم، یادگیرنده، تعاملی بودن محتوا، زمان و مکان آموزش، کتاب درسی، فیلم آموزشی، حضور در کلاس و غیره به وجود آورد. پیشرفت این پدیده به‌گونه‌ای است که اکنون آموزش مجازی به رقیبی سرسخت برای آموزش سنتی و حضور در کلاس و مدرسه تبدیل شده است.

تولیدکنندگان بسته‌ی آموزشی با استفاده‌ی هوشمندانه از این ابزار نوین می‌توانند از ساده‌ترین شکل آن که ارائه‌ی محتواها به صورت offline است تا پیچیده‌ترین آن‌ها که آموزش کلاس و مدرسه‌ی مجازی است بهره ببرند. درس‌افزارها و سیستم‌های مدیریت آموزش قوی‌ای در سطح جهان و حتی ایران تولید شده است که می‌تواند در این راستا به کمک تولیدکنندگان بسته‌ی آموزشی بیاید. مؤلفان کتاب‌های درسی با اطلاع از وجود چنین رسانه‌ای قادر خواهند بود تا ضمن ارائه‌ی یک محتوای ساده‌تر به عنوان کتاب درسی با استفاده از IT و فیلم‌های آموزشی به ترمیم، تقویت و غنی‌سازی یادگیری فراگیران کمک کرده و در واقع کتاب درسی را با استفاده از دیگر رسانه‌ها تقویت و ضعف‌های آن را جبران نمایند.

برای چگونگی استفاده از فن‌آوری شبکه‌ی جهانی اطلاعات در بسته‌ی آموزشی ۴ سطح متفاوت متصور است که در سؤال سیاست‌های تولید بسته‌ی آموزشی به آن اشاره شده است.

سیاست اصلی در تولید بسته‌ی آموزشی online است یا offline

در یک بسته‌ی آموزشی علاوه بر منابع مکتوب و فیلم و CD یا نرم‌افزارهای آموزشی استفاده از فضای وب و اینترنت می‌تواند مورد نظر قرار گیرد. استفاده از اینترنت در یک بسته‌ی آموزشی را می‌توان به چند شیوه متصور شد.

۱) **بخشی از محتوا به‌طور ثابت روی web:** ایجاد یک سایت اینترنتی که در آن برخی از فیلم‌ها، انیمیشن‌ها، محتواهای اضافی و غیره به صورت ثابت قرار می‌گیرد و استفاده‌کنندگان می‌توانند با مراجعه به آن از محتوای ارائه شده استفاده یا دانلود کنند. این شیوه را offline می‌نامیم؛

۲) **بخشی از محتوا به صورت به روز شونده روی web:** ایجاد یک سایت اینترنتی با مشخصات فوق که هر از چندی به روز شده و دارای یک email برای دریافت سؤالات و پاسخ کارشناسی به سؤال‌کننده است؛

۳) **فضای تعاملی بین مخاطبان و گردانندگان روی web:** ایجاد یک سایت اینترنتی که هر روز به‌روز می‌شود و گروهی از کارشناسان در پشتیبانی سایت همکاری می‌کنند. این سایت دارای امکانات تبادل آراء، پاسخ آنلاین و دیگر قابلیت‌های یک سایت فعال آموزشی است؛

۴) **امکان بارگذاری و تعامل ۲/۰ web:** ایجاد یک سایت اینترنتی آموزش online که علاوه بر مشخصات سه گروه قبلی، امکان ثبت‌نام و آموزش را فراهم کرده و به صورت آموزش مجازی نسبت به آموزش علاقه‌مندان اقدام می‌کند.

در حال حاضر کمیته‌ی سیاست‌گذاری، وضعیت نوع دوم را برای ایجاد سایت اینترنتی قابل ارائه می‌داند.

کاربر بسته‌ی آموزشی چیست؟

بسته‌ی آموزشی به منظور ارتقاء فرایند یاددهی - یادگیری طراحی و تولید می‌شود و بنابراین کاربر اصلی بسته‌ی آموزشی در درجه‌ی اول دانش‌آموز و معلم خواهند بود. البته اجزای بسته‌ی آموزشی، تا حدود زیادی مخاطب یا کاربر آن را تعیین می‌کند. مثلاً برگه‌های آزمون یا کتاب راهنمای تدریس توسط معلم استفاده می‌شود و چنانچه محتوایی برای والدین پیش‌بینی شده باشد کاربر یا مخاطب آن اولیاء دانش‌آموزان خواهد بود.

کدام برنامه‌های درسی در دوره‌های مختلف تحصیلی در مرحله‌ی اول برای تهیه‌ی بسته‌ی آموزشی پیشنهاد شده‌اند؟

در گفت‌وگوهای به عمل آمده در کمیته‌ی اصلی پروژه عناوین زیر برای تولید بسته‌ی آموزشی پیشنهاد و طی نامه‌ای به ریاست سازمان اعلام شد که مورد موافقت کلی ایشان نیز قرار گرفت:

۱) برنامه‌ی درسی تغذیه و بهداشت رشته‌های فنی حرفه‌ای؛

۲) برنامه‌ی درسی ریاضیات دوره‌ی ابتدایی؛

۳) برنامه‌ی درسی علوم دوره‌ی راهنمایی؛

۴) برنامه‌ی درسی شیمی دوره‌ی متوسطه؛

۵) برنامه‌ی درسی مطالعات اجتماعی دوره‌ی آموزش عمومی.

علاوه بر این ۵ حوزه، طی نامه‌ی جداگانه‌ای پیشنهاد شد برنامه‌ی درسی زبان و ادبیات فارسی دوره‌ی راهنمایی و برنامه‌ی درسی تعلیمات دینی یک از دوره‌های تحصیلی و فیزیک ۲ رشته‌های فنی حرفه‌ای بخش صنعت نیز به این مجموعه اضافه شود که موافقت اولیه برای تولید این عناوین نیز اعلام شده است. اگرچه حوزه‌های ذکر شده قابلیت جابه‌جایی نیز خواهد داشت و حتی ممکن است در بررسی‌های بیشتر برنامه‌های درسی دیگری جایگزین شوند.

۲) اهداف تولید بسته‌ی آموزشی

اهداف تولید بسته‌ی آموزشی به جای کتاب درسی چیست؟

اهداف تولید بسته‌ی آموزشی را می‌توان به‌طور خلاصه چنین بیان کرد:

- ۱) جذاب‌سازی و آسان‌سازی فرآیند یادگیری؛
- ۲) تسهیل فرآیند یادگیری برای یادگیرندگان که سبک‌های یادگیری متفاوتی دارند؛
- ۳) توسعه و تعمیق یادگیری فراگیران از طریق استفاده از رسانه‌های مختلف آموزشی؛
- ۴) کاهش نقش کتاب درسی به عنوان تنها رسانه‌ی آموزشی؛
- ۵) گسترش استفاده از IT در فرایند یاددهی و یادگیری؛
- ۶) هماهنگ کردن دفاتر و فعالیت‌های سازمان حول محور تولید بسته‌ی آموزشی؛
- ۷) ایجاد زمینه‌ی لازم برای ورود بخش خصوصی به تولید بسته‌ی آموزشی یا اجزای آن؛
- ۸) ایجاد امکان ارتباط بیشتر معلمان و دانش‌آموزان با یکدیگر در یادگیری محتوای برنامه‌ی درس؛
- ۹) نقش‌آفرینی بیشتر معلمان، دانش‌آموزان و والدین در فرایند یاددهی یادگیری از طریق استفاده از IT؛
- ۱۰) خروج از نظام یک‌بار مصرفی کتاب درسی.

چرا سازمان به سوی تولید بسته‌ی آموزشی حرکت می‌کند؟

موضوع تولید بسته‌ی آموزشی مدت زیادی است که مطرح است و یکی از مصوبات شورای هماهنگی علمی سازمان موضوع تولید بسته‌ی آموزشی، شیوه‌نامه‌ی اجرایی آن و حتی اجزای یک بسته‌ی آموزشی است. در خصوص این مصوبه، از زمان تصویب آن هنوز اقدامی انجام نشده است و سازمان خود را موظف می‌داند در این زمینه اقداماتی را انجام دهد. از سوی دیگر تولید بسته‌ی آموزشی در واقع نشانگر داشتن رویکردی استراتژیک به فعالیت‌های سازمان و درهم تنیده کردن دفاتر آن است. از این رو تولید بسته‌ی آموزشی نه تنها می‌تواند به بهبود فرایند یاددهی- یادگیری منجر شود بلکه راهی است برای برون‌شدن از وضع کنونی سازمان که از آن به عنوان جزایر مستقل یاد می‌شود. مسئولان سازمان امیدوارند از این طریق بتوانند دفاتر سازمان را به هم نزدیک کرده و تولیدات سازمان در قالب بسته‌ی آموزشی شیوه‌ی مرسوم و آینده‌ی آن شود.

اهداف تولید بسته‌ی آموزشی در سازمان کدام است؟

اهداف تولید بسته‌ی آموزشی در سازمان عبارت‌اند از:

هدف اصلی در تولید بسته‌ی آموزشی همانا ارتقاء فرایند یاددهی- یادگیری و استفاده از ابزارهای مختلف برای تعمیق یادگیری دانش‌آموزان است. اما هدف‌های دیگری نیز در این فعالیت پیگیری می‌شود از جمله:

- ۱) ارتقاء توانایی سازمان در تولید یک مجموعه‌ی هماهنگ توسط کارشناسان و دفاتری که با عنوان جزیره‌های جدا افتاده یا تعابیری مشابه از آن یاد می‌شد؛
- ۲) مستندسازی و مدل‌سازی تولید بسته‌ی آموزشی تا از این طریق بتوان تجربه‌ی لازم را برای تولید بسته‌های بیشتر به دست آورد. به عبارتی مستندسازی مراحل کار، این تجربه را برای آیندگان سازمان ماندگار خواهد کرد و در بالا بردن کیفیت محصولات آینده کمک می‌نماید.

۳) نقش بخش‌های مختلف سازمان در تولید بسته‌ی آموزشی

کمیته‌ی اصلی تهیه‌ی بسته‌های آموزشی چه ترکیبی دارد و وظایف آن چیست؟

با ابلاغ ریاست محترم سازمان، آقای محمود امانی به عنوان مسئول پروژه‌ی تولید بسته‌های آموزشی در سازمان منصوب شد. در پی این ابلاغ کمیته‌ای با حضور افراد زیر تشکیل شد. آقایان محمود امانی طهرانی (رئیس کمیته)، جعفرآبادی (از دفتر ریاست فنی حرفه‌ای)، همتی (نماینده‌ی دفتر کمک‌آموزشی)، باهو (نماینده‌ی دفتر رسانه‌های آموزشی)، بای (نماینده‌ی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف)، رهبری‌نژاد و مقصودی (از دبیرخانه‌ی شورای هماهنگی علمی).

وظایف این کمیته که با عنوان کمیته‌ی اصلی تولید بسته‌ی آموزشی از آن یاد می‌شود عبارت‌اند از:

- ۱) سیاست‌گذاری تولید بسته‌ی آموزشی؛
- ۲) تعیین عناوین و موضوعات درسی برای تولید بسته‌ی آموزشی؛
- ۳) تصویب پیشنهادات کمیته‌های تولید در مورد اجزاء بسته‌ی آموزشی و دیگر تصمیمات؛
- ۴) تصویب پیشنهادات مربوط به مبالغ قراردادهای تولید؛
- ۵) بررسی کلی تولیدات و تصویب آن‌ها؛
- ۶) نظارت بر برنامه‌های زمانی پیش‌بینی شده و پی‌گیری‌های لازم در انجام آن؛
- ۷) تمهیدات مربوط به تأمین اعتبارات مورد نیاز طرح از مجاری مربوط؛
- ۸) تصمیم‌گیری در مورد چگونگی استفاده و بهره‌برداری از تولیدات؛
- ۹) مستندسازی روندهای اجرایی به منظور بهره‌برداری از تجربیات به دست آمده.

کمیته‌ی دوم یا کمیته‌ی برنامه‌ریزی و تولید یک بسته‌ی آموزشی چه ترکیبی دارد و وظایف آن چیست؟

- ۱) مسئول کمیته از میان مدیران سازمان؛
- ۲) متخصص موضوعی به عنوان سرپرست متخصصان موضوعی از میان کارشناسان دفاتر تألیف؛
- ۳) مدیر هنری که مدیر ارشد هنری پروژه‌ی وی را پیشنهاد خواهد کرد؛
- ۴) نماینده‌ی شورای هماهنگی علمی؛
- ۵) متخصص تولید رسانه به پیشنهاد معاونت فن‌آوری سازمان؛

این کمیته موظف است براساس عنوان یا موضوع درسی پیشنهادی اقدامات لازم را برای تولید بسته‌ی آموزشی انجام دهد. وظایف این کمیته عبارت است از:

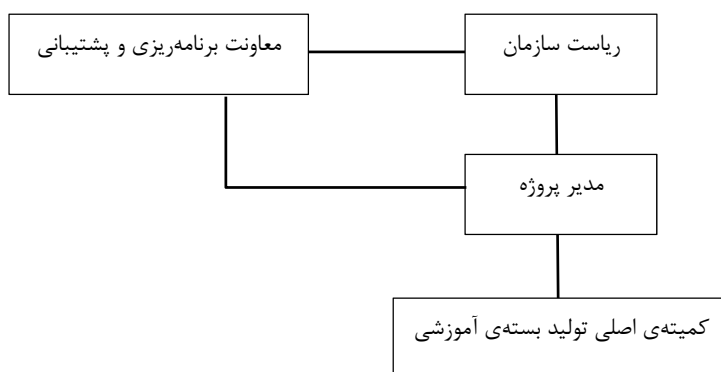
- ۱) پیشنهاد اجزای بسته‌ی آموزشی؛
- ۲) برآورد زمان و بودجه‌ی مورد نیاز؛
- ۳) انتخاب تیم‌های اجرایی؛
- ۴) پیشنهاد عقد قرارداد؛
- ۵) نظارت بر اجرای پروژه‌ها؛
- ۶) بررسی و تأیید پروژه‌ها و ارسال به کمیته‌ی اصلی

نقش دفاتر مختلف سازمان در تولید بسته‌ی آموزشی در مقایسه با وضع فعلی چگونه خواهد بود؟

در حال حاضر راهنمای برنامه‌ی درسی، سپس کتاب درسی و بعد از آن احتمالاً راهنمای معلم در دفاتر برنامه‌ریزی و تألیف تولید و توسط اداره‌ی کل چاپ و توزیع، چاپ و توزیع می‌شود. از سوی دیگر معاونت فن‌آوری سازمان در صورت داشتن سفارش از سوی دفتر تألیف یا بنا بر سیاست‌های خود اقدام به تولید CD، فیلم آموزشی یا احتمالاً برخی منابع آنلاین و آفلاین می‌کند. در پروژه‌ی تولید بسته‌ی آموزشی نمایندگان همه‌ی دفاتر حضور داشته و در واقع بسته‌ی آموزشی کار مشترک همه‌ی دفاتر سازمان است و دفاتر سازمان در این پروژه همه دارای نقش اصلی خواهند بود.

ساختار سازمان پیش‌بینی شده برای تولید بسته‌ی آموزشی چگونه است؟

ساختار سازمانی تولید بسته‌ی آموزشی در سازمان پژوهش

اعضای کمیته‌های مرکزی تولید بسته‌های آموزشی

متخصص رسانه‌ی آموزشی به انتخاب معاونت فن‌آوری	نماینده‌ی سازمان	مدیر هنری	متخصص بسته‌ی آموزشی (نماینده‌ی شورای هماهنگی علمی)	متخصص موضوعی	افراد درس‌ها
متعاقباً اعلام می‌شود. (به انتخاب آقای کفاش)	آقای جمالی‌فر	خانم فریبا بندی	آقای رهبری‌نژاد	آقای دکتر عالمیان	ریاضی ابتدایی
متعاقباً اعلام می‌شود. (به انتخاب آقای کفاش)	آقای کفاش	خانم پریسا سندسی	آقای الوندی	متعاقباً اعلام می‌شود. (به انتخاب مدیر پروژه)	علوم تجربی راهنمایی
متعاقباً اعلام می‌شود. (به انتخاب آقای کفاش)	آقای فاضلی	آقای امیر نساجی	آقای مجدفر	خانم دکتر فلاحیان	مطالعات اجتماعی آموزش عمومی
متعاقباً اعلام می‌شود. (به انتخاب آقای کفاش)	آقای ناصری	آقای فریبرز سیامک‌نژاد	آقای دکتر بای	آقای دکتر ارشدی	شیمی متوسطه
متعاقباً اعلام می‌شود. (به انتخاب آقای کفاش)	آقای جعفرآبادی	آقای سعید دین‌پناه	آقای مقصودی	متعاقباً اعلام می‌شود. (به انتخاب مدیر پروژه)	بهداشت و تغذیه فنی‌وحرفه‌ای
آقای کفاش	آقای دکتر محمدیان	آقای همتی	آقای امانی	آقای دکتر بای (نماینده تام‌الاختیار دفتر تألیف)	هماهنگ‌کننده گروه

آیا بسته‌ی آموزشی توسط سازمان تولید خواهد شد یا بخش خصوصی؟

سازمان در واگذاری تولید به بخش خصوصی دارای تجربیاتی است. برخی کتاب‌های درسی فنی‌حرفه‌ای، برخی CDها و فیلم‌های آموزشی با عقد قرارداد توسط بخش خصوصی تولید و توسط سازمان خریداری و تکثیر شده است. اما تولید بسته‌ی آموزشی تجربه‌ی جدیدی است که هنوز سازمان خود رأساً به آن اقدام نکرده تا بتواند آن را به بخش خصوصی واگذار نماید. به علاوه تولید بسته‌ی آموزشی توسط بخش خصوصی اولاً متضمن سرمایه‌گذاری‌های اولیه بوده و ثانیاً بخش خصوصی به ضمانت فروش اهمیت می‌دهد. این

امر موجب می‌شود که فعلاً بخش خصوصی به عنوان تولیدکننده‌ی مجموعه‌ی کامل بسته‌ی آموزشی معرفی نشود. اما بخش خصوصی می‌تواند در کنار کمیته‌ی تخصصی و با عقد قرارداد نسبت به تولید اجزاء اقدام نماید. چنانچه فضایی فراهم شود که بخش خصوصی بتواند مجوز از تولید تا توزیع بسته‌ی آموزشی را دریافت کند، به‌خصوص در کتاب‌های پرشمارگان ابتدایی، راهنمایی و متوسطه، این چشم‌انداز وجود دارد که در آینده تولید کتاب‌های درسی و بسته‌های آموزشی با برند یا نشان ناشران و مؤسسات خصوصی تولید و در سطح کشور توزیع شود.

نقش گروه‌های درسی در تولید بسته‌ی آموزشی چیست؟

کارشناسان گروه‌های درسی معمولاً در تألیف کتاب‌های درسی راهنمای معلم و بعضاً کتاب‌های کار به صورت مستقیم یا ناظر دخالت داشته‌اند. برخی اعضای شوراهای برنامه‌ریزی درسی نیز به‌جز انجام وظایف اصلی شورا، نقش‌های کم و بیش مشابهی با کارشناسان گروه‌های درسی داشته‌اند. با توجه به دو سیاست اعمال شده طی سال‌های گذشته مبنی بر نبستن قرارداد تألیف با کارشناسان رسمی سازمان و شورایی بودن مؤلفان، نقش کارشناسان گروه‌های درسی از تصدی‌گری تولید به نظارت و مدیریت تولید تبدیل شد. هرچند در عمل و در برخی از گروه‌ها، تألیف کتاب‌ها بدون کمک و حتی دخالت مستقیم کارشناسان گروه‌ها امکان‌پذیر نبود. از این رو به جرأت می‌توان گفت کارشناسان گروه‌ها شایسته‌ترین افراد از نظر تجربه و توانایی در مشارکت برای تولید بسته‌ی آموزشی هستند. مطمئناً تیم‌های تولید بسته‌ی آموزشی بدون نظارت یا مشارکت این کارشناسان نخواهند توانست به تولید مطلوب دست یابند. بنابراین کارشناسان مسئول و دیگر کارشناسان گروه با توجه به توانایی‌ها و ظرفیت‌های خود می‌توانند در تولید اجزای بسته‌ی آموزشی مبادرت، مشارکت یا نظارت نمایند.

هماهنگی بین دفاتر سازمان در تولید بسته‌ی آموزشی توسط چه کسی انجام می‌شود؟

در انجام پروژه‌ی تولید بسته‌ی آموزشی هماهنگی بین دفاتر از دو طریق انجام می‌شود:

- ۱) کمیته‌ی اصلی پروژه که با حضور نمایندگان دفاتر سازمان تشکیل می‌شود هماهنگی‌های لازم را بین دفاتر انجام خواهد داد. این کمیته علاوه بر سیاست‌گذاری در مورد روند پروژه، نسبت به هماهنگی بین دفاتر، پی‌گیری مراحل اجرایی، مسائل مالی و دیگر امور پیش‌بینی نشده وارد عمل شده و از اجرای دقیق پروژه مراقبت خواهد کرد. با توجه به پشتیبانی همه‌جانبه ریاست سازمان از این پروژه، امید است هماهنگی‌های در حد بالایی صورت پذیرد؛
- ۲) کمیته‌ی تخصصی که با حضور یکی از مدیران سازمان و نمایندگان دیگر دفاتر، هر یک از پروژه‌ها را نظارت و مدیریت خواهند کرد و علاوه بر ایجاد هماهنگی‌های لازم، در موارد ضروری نیز مسائل را با کمیته‌ی اصلی در میان گذاشته و مشکلات از آن طریق قابل حل خواهد بود.

۴) هزینه‌های تولید و نشر بسته‌های آموزشی

هزینه‌ی تولید بسته‌ی آموزشی چگونه تأمین می‌شود؟ آیا اعتباراتی پیش‌بینی شده است؟

برای تولید نسخه‌ی اولیه هر بسته‌ی آموزشی با پیشنهاد کمیته‌ی تخصصی و تأیید کمیته‌ی اصلی اعتبارات خاصی در نظر گرفته خواهد شد. هم‌اکنون بخشی از اعتبارات سازمان به دستور ریاست سازمان برای این پروژه در نظر گرفته شده است و با همکاری معاونت پشتیبانی سازمان، عملاً تأمین اعتبارات پروژه نباید با مشکلی مواجه گردد. در ضمن بخشی از هزینه‌های پروژه‌ها می‌تواند از بودجه‌های فعلی دفاتر تأمین شود.

از آن‌جا که قیمت تمام شده بسته‌ی آموزشی بیش از کتاب درسی خواهد بود، آیا هزینه‌های آن را مشتری (دانش‌آموز) خواهد پرداخت؟

آن‌چه مسلم است قیمت یک بسته‌ی آموزشی زیاد است و دانش‌آموز نمی‌تواند و نباید خریدار کل بسته‌ی آموزشی باشد. هر چند والدین دانش‌آموز باید در خرید این بسته کمک نمایند و از طریق پرداخت بیش‌تر در هنگام ثبت‌نام در خرید بسته همراهی کنند. اما بسته‌ی آموزشی اصولاً توسط مدرسه خریداری و در مدرسه نگهداری می‌شود. دانش‌آموزان می‌توانند از کتاب درسی و CD و فیلم‌های آموزشی استفاده کنند و در نهایت آن را به مدرسه بازگردانند. بخش‌های مصرفی بسته‌ی آموزشی مانند برگه‌های کار در طول سال تحصیلی مصرف می‌شوند این برگه‌ها یا از ابتدا در مجموعه‌ی بسته‌ی آموزشی عرضه شده یا توسط مدرسه تکثیر و استفاده خواهند شد.

هزینه‌ی تولید یک بسته‌ی آموزشی چقدر است؟

به‌طور معمول بسته‌ی آموزشی برای یک موضوع درسی در یک دوره‌ی تحصیلی تولید می‌شود و هزینه‌ی تولید آن به عوامل مختلفی بستگی دارد:

- ۱) تعداد و حجم کتاب‌های درسی (پایه‌های دوره) و به تبع آن کتاب‌های راهنمای معلم، کتاب کار و کاربرگ‌ها شامل هزینه‌های طراحی و سازمان‌دهی فکری و سازمان‌دهی شکلی و محتوایی کتاب‌ها؛
- ۲) کیفیت آماده‌سازی هنری مکتوبات شامل طراحی لوگوها، نقشه‌کشی صفحات، تهیه تصاویر، عکس‌ها، نقاشی‌ها، نمودارها و سایر امور معمول حروف‌چینی و صفحه‌آرایی؛
- ۳) تعداد و کیفیت نرم‌افزارهای آموزشی که باید طراحی و تولید علمی و فنی شوند؛
- ۴) تعداد و کیفیت فیلم‌های آموزشی و کلیپ‌های مورد نیاز بسته؛
- ۵) چگونگی ایجاد سایت پشتیبان بسته و سطح حجم آن؛
- ۶) طراحی و نمونه‌سازی ابزارها و وسایل مورد نیاز.

در مجموع، هزینه‌ی تولید هر بسته‌ی آموزشی بستگی به تعداد رسانه‌هایی دارد که طراحان برای آموزش هر مفهوم در نظر می‌گیرند. برآورد اولیه برای تولید یک بسته‌ی آموزشی برای یک درس حدوداً ۴ یا ۵ کتاب درسی و ملحقات مربوطه انجام شده و قابل ارائه است.

آیا هزینه‌های پرداخت شده از طریق فروش بسته‌های آموزشی جبران می‌شود؟

هزینه‌های تولید بسته‌ی آموزشی شامل ۲ بخش اصلی است: پیش‌تولید، تولید.

بخشی از هزینه‌های پیش‌تولید و تولید در هنگام فروش بسته جبران خواهد شد و بخشی نیز در گام‌های نخست باید از طریق یارانه‌های دولتی جبران شود. البته بخشی از یارانه‌های دولتی از طریق استفاده از منابع انسانی و تجهیزاتی سازمان پژوهش تأمین می‌شود و بخشی نیز باید مستقیماً و به منظور کاهش قیمت توسط دولت پرداخت شود. البته با توجه به موضوع حذف یارانه‌ها شاید

نتیجه‌گیری در این باره هنوز زودهنگام باشد. قاعدتاً قیمت فروش بسته‌های آموزشی باید به‌گونه‌ای باشد که لااقل مدارس غیرانتفاعی برای خرید آن مشکل چندانی نداشته باشند. برای استفاده در مدارس دولتی باید هزینه‌ها را از طریق کمک‌های مردمی و دولتی جبران نمود.

آیا دانش‌آموزان در خرید و استفاده از بسته‌ی آموزشی اجبار دارند؟

فروش تولیدات و تضمین فروش از دغدغه‌های اصلی تولیدکنندگان چه در بخش خصوصی و چه در بخش دولتی است. البته بخش دولتی گاهی به منظور ترویج یک موضوع یا آغازکننده یک روش، سرمایه‌گذاری‌هایی را به‌خصوص در امور فرهنگی متقبل می‌شود. اما در نهایت فروش تولید است که می‌تواند به ادامه‌ی تولید یک محصول بینجامد. تولید بسته‌ی آموزشی متضمن سرمایه‌گذاری زیادی است که در این زمینه سازمان پژوهش متقبل این سرمایه‌گذاری شده است. اما فروش این محصول و جبران سرمایه‌گذاری انجام شده با ابهاماتی روبه‌روست. هر چند به عنوان یک تولید دولتی، قسمتی از هزینه‌ها باید از بودجه‌ی عمومی پرداخت شود، اما برای جبران بخشی از سرمایه‌گذاری انجام شده، بسته‌ی آموزشی می‌تواند توسط مدارس خریداری شود و دانش‌آموزان هزینه‌ی کم‌تری بپردازند. در این روش می‌توان کتاب درسی را با کیفیت خیلی خوب چاپ و صحافی نمود تا امکان استفاده چندباره را داشته باشد. CDها و فیلم‌های آموزشی نیز به‌طور طبیعی قابلیت استفاده‌ی چندباره را خواهند داشت. بنابراین مدارس مجبور نیستند هزینه‌های زیادی را همه ساله برای خرید این بسته‌ها متحمل شوند. به علاوه در سال‌های اولیه‌ی طرح، دولت باید یارانه‌هایی را برای ارزان شدن این کالا در نظر بگیرد تا اهمیت و ارزشمندی بسته‌ی آموزشی در نظام آموزشی به تأیید مشتریان برسد.

۵) مقدمات اجرایی کردن بسته‌ی آموزشی

آیا معلمان برای استفاده از بسته‌های آموزشی نیازمند گذراندن دوره‌های خاصی هستند؟ اگر بله، چه کسی برنامه‌ریزی و اجرا خواهد کرد؟

اگرچه استفاده از دیگر رسانه‌های آموزشی به جز کتاب درسی سابقه‌ای طولانی در نظام آموزشی کشور دارد، اما این رسانه‌ها عمدتاً در قالب کتاب‌های موسوم به کتاب کمک‌آموزشی ارائه می‌شده است. البته برخی از کتاب‌های درسی دارای راهنمای معلم نیز بوده‌اند که قابل دسترس بودن این کتاب‌ها و یا استفاده از آن‌ها توسط معلمان هنوز جای ابهام دارد. برای برخی از کتاب‌های درسی نیز کتاب کار توسط بخش‌های دولتی و ناشران خصوصی تولید شده است که استفاده از آن اختیاری بوده و گستردگی چندانی نداشته است. از آن‌جا که بسته‌ی آموزشی یک مجموعه‌ی هماهنگ و وابسته است، استفاده از اجزای آن برای توسعه و تعمیق آموزش ضرورت می‌یابد و معلمان در چگونگی استفاده از آن نیازمند آموزش‌هایی هستند. اگرچه لزوماً این آموزش‌ها به صورت حضوری نخواهد بود و می‌توان از IT یا CDهای آموزشی برای این منظور استفاده کرد. پیش‌بینی می‌شود در تولید بسته، یک فیلم آموزشی برای معلمان درباره‌ی نحوه‌ی استفاده از آن گنجانده شود.

برای اجزای بسته‌ی آموزشی چه مقدماتی لازم است؟

در یک نگاه سهل‌گیرانه می‌توان گفت که اجرای بسته‌ی آموزشی با امکانات یک مدرسه‌ی نسبتاً خوب امکان‌پذیر است. داشتن امکانات تکثیر، مرکز کامپیوتر و ارتباط با اینترنت می‌تواند به اجرای بهتر بسته کمک کند. با توجه به این که اکثر خانواده‌های متوسط دارای دستگاه کامپیوتر هستند و برخی نیز از اینترنت بهره‌مندند اجرای بسته‌ی آموزشی به خصوص CDها و سایت‌های اینترنتی تسهیل خواهد شد. وجود ویدیو پروژکشن و کامپیوتر در کلاس درس می‌تواند به اجرای بهتر بسته‌ی آموزشی کمک زیادی بکند. آموزش معلمان و مدیران در چگونگی استفاده از بسته‌ی آموزشی در فرایند یاددهی - یادگیری از دیگر اقداماتی است که به اجرای مناسب بسته‌ی آموزشی کمک خواهد کرد.

نقش راهنمای برنامه‌ی درسی در بسته‌ی آموزشی چیست؟

راهنمای برنامه‌ی درسی در تولید بسته‌ی آموزشی نقشی کلیدی و اصلی را دارد. راهنمای برنامه باید فضایی را فراهم آورد که اجزای بسته‌ی آموزشی بتوانند به‌طور هماهنگ و مرتبط تولید شده و برای تولیدکنندگان هر یکی از اجزای بسته‌ی آموزشی حاوی نکات راهنما و پیشنهادی باشد. راهنماهای برنامه‌ی درسی فعلی بیش‌تر بر تولید کتاب درسی تأکید دارند و می‌توان آن‌ها را راهنمای تألیف کتاب درسی دانست. راهنمای برنامه‌ی درسی در یک بسته‌ی آموزشی با نگاهی جامع‌تر سعی خواهد کرد از این محدوده فراتر رفته و زمینه‌ی تولید بسته‌ی آموزشی را به صورت یک کل به‌هم پیوسته فراهم نماید.

در صورتی که راهنمای برنامه‌ی درسی وجود نداشته باشد یا هنوز به تصویب نرسیده باشد، تولید بسته براساس چه فرضیاتی آغاز خواهد شد؟

اگرچه تولید بسته‌ی آموزشی باید مبتنی بر راهنمای برنامه‌ی درسی باشد اما عناوین انتخاب شده برای تولید بسته در مرحله‌ی اول که شامل ریاضی ابتدایی، علوم راهنمایی، شیمی متوسطه، تغذیه و بهداشت فنی حرفه‌ای و مطالعات اجتماعی است یا فاقد راهنمای برنامه‌ی درسی هستند یا برنامه‌ی درسی آن‌ها به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش نرسیده است. در این زمینه انجام اقدامات زیر ضروری است:

- ۱) بازنگری راهنماهای برنامه‌ی درسی موجود با رویکرد تولید بسته‌ی آموزشی و ارسال سریع آن‌ها برای تصویب؛
- ۲) تعیین مسلمات راهنماهای برنامه‌ی درسی که هنوز تولید نشده‌اند از قبیل رویکردها، اهداف و سرفصل‌ها در گام نخست و تشکیل کمیته‌های تولید بسته همزمان با آن. در این زمینه باید تهیه‌کنندگان راهنمای برنامه‌ی درسی در اقدامی فوری و ضربتی مراحل تولید راهنما را به انجام برسانند و تصویب آن‌ها نیز در اولویت قرار گیرد.

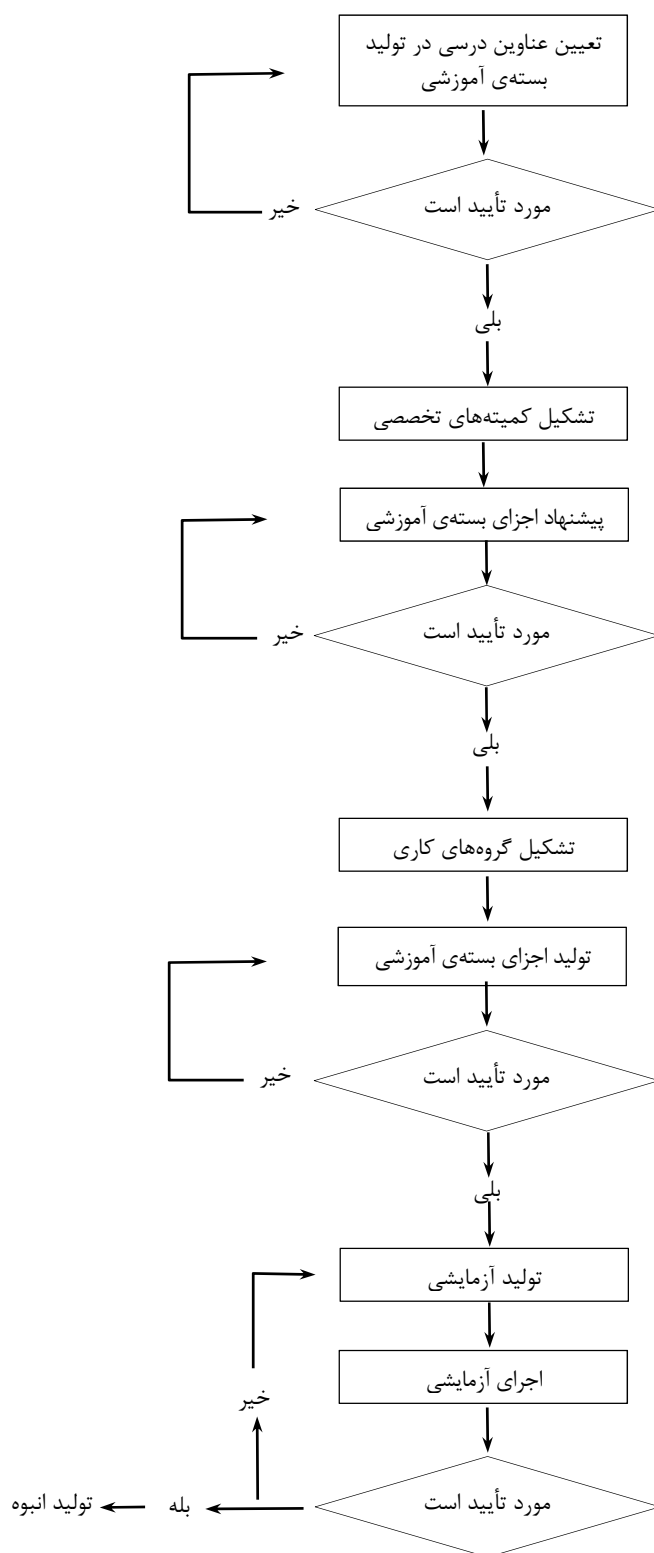
۶) مراحل تولید بسته‌ی آموزشی

زمان‌بندی تولید بسته‌ی آموزشی چگونه است؟ (مهلت زمانی برای انجام کار)

بازه‌ی زمان پیش‌بینی شده در گام نخست برای تولید ۵ بسته‌ی آموزشی بین ۲ تا ۳ سال خواهد بود. البته تصمیم‌گیری و پیشنهاد زمان اجرایی برای اجزای بسته به عهده‌ی کمیته‌ی تخصصی و تصویب کمیته‌ی اصلی خواهد بود.

روند نمای تولید بسته‌ی آموزشی در سازمان چگونه خواهد بود؟

روند نمای تولید بسته‌ی آموزشی

۷) اقدامات انجام شده‌ی قبلی و تأثیر آن در بسته‌ی آموزشی

تغییر ساختار سازمان چه تأثیری بر تولید بسته‌ی آموزشی دارد؟

اصولاً تغییر ساختار سازمان با رویکرد هماهنگی درونی سازمان در حال انجام است و یکی از اهداف تولید بسته‌ی آموزشی در سازمان نیز ایجاد هماهنگی بیش‌تر بین دفاتر سازمان است. از این رو تغییر ساختار سازمان می‌تواند به تولید بسته‌ی آموزشی کمک کند و از سوی دیگر تولید بسته‌ی آموزشی نیز می‌تواند به اهداف تغییر ساختار سازمانی مدد رساند.

تغییر نظام آموزشی براساس آن‌چه اعلام شده و تبدیل به وضعیت جدید ۶+۶ چه تأثیری بر تولید بسته‌ی آموزشی خواهد گذاشت؟

آن‌چه که در وهله‌ی اول برای تولید بسته‌ی آموزشی به تصویب کمیته‌ی اصلی بسته‌ی آموزشی رسیده است تولید بسته‌ی آموزشی ریاضیات ابتدایی، علوم راهنمایی، شیمی متوسطه، تغذیه و بهداشت فنی حرفه‌ای و مطالعات اجتماعی دوره‌ی آموزش عمومی است. تغییر ساختار نظام به ۶+۶ چنانچه به مراحل اجرایی هم برسد نمی‌تواند مانعی برای تولید بسته‌ی آموزشی باشد. چرا که مواد رسانه‌های تولید شده برای بسته‌ی آموزشی در وضعیت‌های تبدیل یافته کاملاً قابل استفاده خواهند بود. ماهیت دروس منتخب به‌گونه‌ای است که امکان کار قابل انعطاف را فراهم می‌کند.

تدوین و تصویب برنامه‌ی درسی ملی در تولید بسته‌ی آموزشی در وضع فعلی چه تأثیری دارد؟

برنامه‌ی درسی ملی، مجموعه‌ای گسترده از اهداف و حیطه‌های یادگیری است که می‌تواند در صورت تصویب به عنوان سند مادر برای تولید راهنماهای برنامه‌ی درسی تلقی شود. استفاده از آن در تولید بسته‌ی آموزشی در وضع فعلی می‌تواند براساس راهنماهای برنامه‌ی درسی کنونی و با بهره‌گیری از بخش‌های قطعی و قابل اتکای برنامه‌ی درسی ملی آغاز شود، سپس در صورت تصویب نهایی برنامه‌ی درسی ملی در حین تولید بسته، اجزای تولید شده با سازمان‌دهی جدیدی به نحوی که سازگار با برنامه‌ی درسی ملی باشند ترمیم و تکمیل گردند. مطمئناً تجربیات به دست آمده در این زمینه، در صورت تصویب سند برنامه‌ی درسی ملی می‌تواند به تولیدات جدید براساس سند برنامه‌ی درسی ملی و راهنماهای برنامه‌ی درسی جدید کمک نماید.

آیا در تولید بسته‌ی آموزشی، راهنمای برنامه، کتاب درسی، کتاب معلم (در صورت وجود) و دیگر اجزای تولید شده بازتولید می‌شوند یا فقط برخی اصلاحات خواهند داشت؟

در وضعیت فعلی رسانه‌های تولید شده برای تسهیل فرایند یاددهی-یادگیری ارتباط کامل و ارگانیک با یکدیگر ندارند. راهنمای برنامه‌ی درسی بیش‌تر به ساختار کتاب درسی و محتوای آن توجه دارد و کتاب درسی براساس آن تولید می‌شود. در تولید راهنما و کتاب درسی به دیگر رسانه‌ها توجهی نمی‌شود چرا که معمولاً این رسانه‌ها به صورت خطی تولید می‌شوند. یعنی ابتدا راهنمای برنامه‌ی درسی، سپس کتاب درسی، آن‌گاه کتاب معلم و ... تولید می‌شوند و گاهی بین آن‌ها فاصله‌های زمانی چندساله به وجود می‌آید. چنانچه قرار باشد رسانه‌های آموزشی یک بسته‌ی آموزشی با یکدیگر ارتباط تنگاتنگ داشته باشند لازم است این ارتباط از ابتدای تولید راهنمای برنامه‌ی درسی مورد توجه قرار گیرد و قبل از تولید کامل اجزای اصلی یک بسته، رسانه‌های تولید شده در اختیار دانش‌آموزان قرار نگیرد.

با این توضیح به نظر می‌رسد تیم‌های مجری تولید بسته‌ی آموزشی باید در جلسات کارشناسی در این مورد تصمیم بگیرند و با مطالعه رسانه‌های تولید شده در خصوص اصلاح یا بازتولید آن‌ها اقدام نمایند.

ضمائم

در این جا نمونه‌هایی از بسته‌های آموزشی موجود در ایران معرفی می‌شوند تا در مورد اجزای یک بسته‌ی آموزشی آشنایی بیشتری به وجود آید. مطالعه‌ی ویژگی‌های ذکر شده برای این بسته‌ها می‌تواند در تولید بسته‌ی آموزشی در سازمان راه‌گشا باشد.

بسته آموزش کارآفرینی

تصویر روبه‌رو یک بسته‌ی آموزشی کارآفرینی را که در ایران تولید شده است نمایش می‌دهد. در توصیف این بسته‌ی آموزشی می‌خوانیم که:

این بسته‌ی آموزشی کامل، مشتمل بر محتوای آموزشی کارآفرینی گام به گام، کتاب تمرین (work book)، کتاب راهنمای کاربردی تهیه طرح کسب و کار (BP)، راهنمای مربی، روش تدریس کارآفرینی، پوستر آموزشی و اسلایدها است.

منابع علمی و اطلاعات ضروری در قالب یک CD ارائه می‌شود به طوری که در کلیه‌ی مراحل راه‌اندازی و مدیریت بنگاه اقتصادی برای شرکت‌کنندگان در دوره‌ها قابل استفاده می‌باشد.

آموزش با رویکرد گام به گام ارائه می‌شود به طوری که شرکت‌کنندگان پس از پایان دوره نیز می‌توانند به صورت خودآموز، نیازهای آموزشی خود را برطرف نمایند.

اجزای اصلی بسته‌ی آموزشی کارآفرینی گام به گام کدامند؟

کتاب درسی آموزش کارآفرینی گام به گام

محتوای این کتاب به زبان ساده نگاشته شده و در عین حال کاربردی و با رویکرد آموزشی توضیح داده شده است و ترتیب مطالب براساس فرآیند کارآفرینی از ایده تا محصول شکل گرفته است، که این فرآیند شامل مراحل و گام‌های زیر می‌باشد:

جزء دیگر این بسته کتاب تمرین می‌باشد در این کتاب سوالات و تمرینات متعددی در رابطه با محتوای درسی مطرح شده است. این سوالات در ۳ بخش «پاسخ دهید»، «تمرین کنید» و «تحقیق کنید» آورده شده است.

کتاب راهنمای کاربردی تهیه طرح کسب و کار (BP) نیز یکی دیگر از اجزای این بسته می‌باشد که فراگیران از طریق این کتاب می‌توانند به تمرین مباحثی که در بخش طرح کسب و کار با آن آشنا شده‌اند، بپردازند و طرح کسب و کار اولیه‌ی خود را تهیه نمایند.

کتاب راهنمای مربی نیز به مریدان این مجموعه آموزشی کمک می‌کند تا به راحتی آن را تدریس کنند.

کتاب روش تدریس کارآفرینی ویژه مریدان دوره می‌باشد که با آشنایی با روش‌های تدریس کارآفرینی بتوانند مهارت‌های لازم برای برگزاری کارگاه آموزشی کارآفرینی را کسب نمایند.

همچنین این بسته حاوی اسلایدهای آموزشی می‌باشد که مفاهیم، اطلاعات و مطالب اصلی هر بخش از کتاب درسی به صورت اسلایدهای متنی و تصویری نمایش داده شده‌اند تا فرآیند یادگیری را سریع‌تر و آسان‌تر و محیط یادگیری را جذاب‌تر نماید.

پوسترهای آموزشی این بسته به منظور فراهم آوردن شرایط آسان‌تر جهت کسب دانش و مهارت‌ها از پوسترهای آموزشی استفاده شده است و نیز CD منابع علمی و اطلاعات ضروری برای راه‌اندازی کسب و کار است که بیش از ۸۰۰ عنوان مطلب، قانون، آیین‌نامه، اساسنامه شرکت‌ها، بخش‌نامه، سند توسعه‌ی استان‌ها، مقاله، معرفی کتاب و دیگر اطلاعات مفید در آن ذخیره شده است.

نمونه‌های دیگری از بسته‌ی آموزشی که در ایران تولید یا تکثیر شده‌اند

بسته‌های آموزشی سمعی و بصری شرکت در آزمون رزیدنتی دندان پزشکی

در توضیح این بسته‌ی آموزشی آمده است که در فیلم‌های آموزشی تولید شده، بسیاری از معایب کلاس‌های حضوری برطرف می‌شود، CD تصویری آموزشی از اساتید برتر این رشته‌ها، ارائه‌ی خلاصه‌ی درس به صورت جزوه و امکان انجام آزمون‌های الکترونیک از محتویات بسته‌های جدید آموزشی آمادگی رزیدنتی هستند.

متقاضیان با داشتن این بسته‌ها می‌توانند یک کلاس مجازی در منزل خود داشته باشند چرا که با نوع فیلم‌برداری از تدریس اساتید و استفاده از تصاویر در تدوین فیلم‌برداری، فضای واقعی یک کلاس درسی ترسیم شده است. آزمون‌های موجود شبیه‌سازی یک آزمون جامع کشوری است که با تعیین رتبه به صورت سراسری و کشوری برگزار می‌گردد. نامیدن این مجموعه با عنوان بسته‌ی آموزشی کمی دشوار است چرا که در آن فیلم‌های تدریس اساتید به همراه یک نرم‌افزار آزمون شبیه‌سازی شده گنجانده شده است.

CD آموزش تایپ

در توضیحات تبلیغی این بسته می‌خوانیم:

- CD اورجینال؛
- مباحث موجود در این بسته‌ی آموزشی؛
 - بخش اول: مقدمه (تشریح مزایای فراگیری تکنیک‌های تایپ)؛
 - بخش دوم: اصول و قوانین تایپ؛
 - بخش سوم: آشنایی با کلیدهای کیبورد؛
 - بخش چهارم: آموزش تایپ (فارسی، انگلیسی، اعداد)؛
 - بخش پنجم: تکنولوژی رنگ در تایپ؛
 - بخش ششم: ضمیمه (آشنایی با محیط word 2003)؛
 - بخش هفتم: تمرین Interactive برای فراگیری عملی تایپ؛

تعداد CD, DVD: ۲

همان‌طور که ملاحظه می‌شود این بسته‌ی آموزشی نیز فقط حاوی CD یا DVD است و از دیگر اجزای بسته‌ی آموزشی شامل کتاب، کتاب کار و غیره خبری نیست.

بسته‌ی آموزشی زبان انگلیسی ESL 24/7 Classroom

این بسته‌ی آموزشی تقریباً یک بسته‌ی کامل است که در خارج کشور تولید و برای استفاده در ایران کسب اجازه شده است. در توضیح این بسته‌ی آموزشی که دارای سایت پشتیبان نیز می‌باشد می‌خوانیم:

سیستم آموزش زبان ESL 24/7 Classroom دارای هشت سطح از مبتدی تا پیشرفته است، بسته‌ی

آموزشی هر دوره شامل یک کتاب (Course) و یک کتاب (Work) به همراه ۶ تا ۸ CD و یا ۲ DVD تصویری می‌باشد. محتوی هر یک از دوره‌ها (کتاب و لوح‌های فشرده‌ی تصویری) دارای ده فصل (Unit) است، که شامل سه گفت و شنود (Dialogue) می‌شود. در لوح فشرده، گفت و شنودها چهار بار به روش‌های زیر پخش و تکرار می‌شود.

- بار اول تصویر بدون صدا است. برای تحریک حس کنجکاوی زبان‌آموز که مکالمه درباره‌ی چه موضوعی است؛
- بار دوم تصویر و صدا با هم است؛
- بار سوم تصویر و صدا به همراه بعضی از کلمات کلیدی مکالمه که زیرنویس می‌شود؛
- بار چهارم تمام متن مکالمه زیرنویس شده است.

سپس استاد نکات گرامری مربوط به آن دیالوگ را به زبان انگلیسی و بسیار شفاف و قابل فهم تدریس می‌کند.

در فصول کتاب دوره (Course Book) علاوه بر توضیح و تدریس نکات دستور زبان مربوطه (Grammar)، مطالب گرامری تکمیلی به همراه لغت‌پردازی و اصطلاحات کاربردی روزمره گردآوری شده است و زبان‌آموزان از ابتدا با استفاده از فیلم‌های آموزشی که هر قسمت آن مربوط به یک موضوع از زندگی است با مبانی زبان آشنا شده، تلفظ صحیح لغات را فرا گرفته و با تمرین، مکالمات روزمره را تجربه می‌کنند.

پس از دوره‌ی سوم در تمامی فصول ده‌گانه‌ی کتاب یک بخش «خواندن (Reading)» در نظر گرفته شده، که ضمن تنوع در موضوع‌های انتخاب شده، هر بخش خواندن (Reading) دارای تمرین‌های بسیار مفید در زمینه‌های آواشناسی، درک مطلب، علامت‌گذاری، اصطلاحات، هجی کردن و تلفظ، لغت‌پردازی، استنباط و مفاهیم و مطالب گسترده‌ی دیگری است که به سرعت توان زبان‌آموز را در مهارت‌های خواندن و نوشتن تقویت می‌کند.

کتاب‌های Work شامل تمرین‌های مربوط به مکالمات و نکات دستور زبان مربوطه (Grammar)، مطالب گرامری تکمیلی به همراه لغت‌پردازی و اصطلاحات کاربردی روزمره گردآوری شده است و زبان‌آموزان از ابتدا با استفاده از فیلم‌های آموزشی که هر قسمت مربوط به یک موضوع از زندگی است با مبانی زبان انگلیسی آشنا شده، تلفظ صحیح لغات را فرا گرفته و با تمرین، مکالمات روزمره را تجربه می‌کنند.

کتاب‌های Work شامل تمرین‌های مربوط به مکالمات و نکات دستور زبان مربوطه (Grammar) آموزش داده شده است که توسط زبان‌آموز انجام می‌شود.

... زبان‌آموزانی که به فراگیری زبان انگلیسی به وسیله‌ی این سیستم می‌پردازند، در صورت تمایل می‌توانند علاوه بر کتاب و لوح‌های فشرده‌ی مذکور از پایگاه فعال این سیستم آموزشی به آدرس www.esl247classroom.com استفاده نمایند و پس از ثبت نام از آزمون‌ها و مطالب این وبسایت آموزشی نیز استفاده نمایند.

این سیستم آموزشی پس از ثبت در کتابخانه‌ی ملی و کسب مجوز وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در وزارت آموزش و پرورش بررسی و ضمن اخذ مجوز، در شورای عالی انفورماتیک به عنوان یک سیستم E-Learning درجه‌بندی شده است.

صاحب امتیاز رسمی این سیستم آموزشی «مجتمع بین‌المللی پایتخت پارسیان»، نماینده‌ی انحصاری کالج بین‌المللی کمبریج کانادا و کالج کانادا نیز می‌باشد و افرادی که هشت سطح این سیستم را گذرانده باشند در صورت تمایل می‌توانند دیپلم زبان انگلیسی ESL را در هریک از کالج‌های فوق‌الذکر دریافت نمایند. ضمناً زبان‌آموزان قادر خواهند بود پس از گذراندن سطح سه ESL در امتحان KET، سطح پنج PET و سطح هشت ESL در امتحان PCE دانشگاه کمبریج انگلستان شرکت کرده و کارنامه‌های هریک از این سطوح را دریافت کنند.

اصول راهنمای تهیه‌ی بسته‌ی آموزشی به همراه جدول اجزای بسته‌ی آموزشی^۱

مقدمه

تحولات و نوآوری‌های جدید در برنامه‌های مدارس و تأکید بر یادگیری مهارت‌ها و کاربرد دانش، استفاده از ابزارها و وسایل و فن‌آوری‌ها در آموزش را هر چه بیش‌تر ضروری ساخته است و آموزش یک کلاس درس یا اجرای یک برنامه‌ی درسی خاص علاوه بر توانایی‌ها و مهارت‌های معلم، مستلزم وجود شرایط یادگیری خاص است که معلمان و دانش‌آموزان با استفاده از ابزارها، وسایل، مواد و روش‌های مناسب فرآیند آموزشی را طی نموده و به هدف‌های مورد نظر دست یابند.

استفاده از ابزارها و وسایل در آموزش از گذشته‌ی دور مورد توجه بوده است، با رشد اندیشه‌ی بشر و کامل‌تر شدن وسایل و ابزارها، استفاده از آن‌ها مورد توجه بیش‌تر قرار گرفته است. چنان‌که امروز رایانه به عنوان یک ابزار مهم کاربرد وسیعی در آموزش دارد در حالی زمانی گج و تخته سیاه کاربرد بیش‌تری در آموزش داشته است. علاوه بر این در گذشته سخت‌افزارها بیش‌تر مورد استفاده بوده است در حالی که امروزه نرم‌افزارها نیز مورد توجه قرار گرفته است. سخت‌افزارها به تسهیل و تسریع آموزش کمک می‌کنند و نرم‌افزارها به حل مشکلات و مسائل آموزشی کمک می‌نمایند.

با مطرح شدن نظریه‌های جدید یادگیری و تأکید آن‌ها، بر نیازهای یادگیرندگان، ارتباط آموزش با زندگی واقعی یادگیرنده و ایجاد شرایط واقعی برای یادگیری و توجه به رویکرد سیستمی در آموزش، کاربرد ابزارها و وسایل در آموزش اهمیت ویژه‌ای پیدا کرد. این امر منجر به تغییر دیدگاه‌های جاری و پیدایش نگاهی جدید و جامع نسبت به ابزارها و وسایل آموزشی شد، در نتیجه بسته‌ی آموزشی مطرح گردید که شامل مجموعه منابع، مواد و ابزارهای آموزش هماهنگ است که برای نیل به هدف آموزش خاص سازمان یافته است.

بسته‌ی آموزشی با توجه به هدف آن می‌تواند برای یک برنامه‌ی درسی یا یک دوره‌ی آموزشی یا یک کلاس درس تهیه شود. بسته‌ی آموزشی ابتدا به عنوان راهبردی برای آموزش انفرادی مطرح گردید. ولی با افزایش تراکم دانش‌آموزان در کلاس‌های درس تفاوت‌های فردی ایشان با بهره‌گیری از اجزای مختلف بسته‌ی آموزشی مورد توجه قرار گرفت.

تولید بسته‌ی آموزشی برای یک برنامه‌ی درسی در مرحله‌ی سازمان‌دهی مواد و وسایل آموزشی صورت می‌گیرد در نظام‌های درسی متمرکز که برنامه‌های درسی توسط یک مرکز یا سازمان تولید می‌شود، بسته‌ی آموزشی توسط برنامه‌ریزان آن مرکز برای استفاده‌ی کلیه معلمان و دانش‌آموزان مربوطه تهیه و تدوین می‌گردد این نظام به دلیل ثبات برنامه‌ها فاقد انعطاف لازم جهت مشارکت معلمان و دانش‌آموزان در تولید بسته‌ی آموزشی است ولی در نظام‌های درسی نیمه‌متمرکز علی‌رغم تولید بسته‌ی آموزشی توسط برنامه‌ریزان، معلمان و دانش‌آموزان می‌توانند نیازها، نوآوری‌ها و اصلاحات خود را به تولیدکنندگان بسته‌ی آموزشی منعکس نمایند و در هنگام استفاده از بسته‌ی آموزشی آن‌ها را مورد توجه قرار دهند. در نظام‌های غیرمتمرکز معلمان خود به تهیه‌ی برنامه‌ی درسی و یا بسته‌ی آموزشی برای کلاس درس می‌پردازند و یا می‌توانند از میان برنامه‌ها یا بسته‌های آموزشی موجود برنامه‌ی مورد نظر خود را انتخاب نمایند. در نظام فعلی برنامه‌ریزی درسی کشور با توجه به سیاست توجه بر نیازهای یادگیرندگان و مشارکت گروه‌های مختلف در تولید مواد درسی رویکرد نیمه‌متمرکز مورد توجه می‌باشد. این روش انعطاف لازم را جهت استفاده از نظرات معلمان و دانش‌آموزان در تولید و استفاده از بسته‌ی آموزشی دارا می‌باشد.

بسته‌ی آموزشی ممکن است برای آموزش دانش‌آموزان یا برای کمک به معلمان در آموزش تهیه شود هدف از این راهنما، بسته‌ی آموزشی معلم است. بسته‌ی آموزشی معلم علاوه بر ویژگی‌های بسته‌ی آموزشی دانش‌آموز شامل نیازهای معلمان برای هدایت کلاس درس نیز می‌باشد.

^۱ - تهیه شده در دبیرخانه شورای هماهنگی علمی، مهرماه ۱۳۸۵

مواد، ابزارها و وسایل آموزشی که در بسته‌ی آموزشی قرار می‌گیرند به عنوان رسانه‌هایی هستند که به انتقال پیام از فرستنده به گیرنده کمک می‌کنند رسانه‌ها از نظر نقشی که در آموزش دارند به دو دسته تقسیم می‌شوند:

۱) رسانه‌های معیاری که برای تعیین پیشرفت یادگیری یا اثربخشی آموزش به کار می‌روند؛

۲) رسانه‌های میانجی که تسهیل‌کننده‌ی رابطه میان معلم و دانش‌آموز هستند.

رسانه‌ها از نظر نوع تعاملشان در آموزش نیز به دو دسته‌ی تعاملی یک‌طرفه و تعاملی دوطرفه تقسیم می‌شوند. هم‌چنین رسانه‌ها با توجه به نوع نظام آموزشی به پنج دسته تقسیم می‌شوند:

۱) نظام متکی بر انسان؛

۲) نظام متکی بر وسایل چاپی؛

۳) نظام متکی بر وسایل دیداری؛

۴) نظام متکی بر وسایل دیداری- شنیداری؛

۵) نظام متکی بر رایانه.

بسته‌ی آموزشی با توجه به رسانه‌های مورد نیاز و نظام رسانه‌ای مورد نظر شکل می‌گیرد. در نظام کنونی آموزش و پرورش تلفیقی از نظام‌های فوق می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد.

هر بسته‌ی آموزشی از اجزای متنوعی تشکیل شده است این اجزاء برحسب عواملی که دارای نقش مهمی هستند طبقه بندی می‌شوند. چنان‌که اجزای بسته‌ی آموزشی یک برنامه‌ی درسی براساس پنج عامل تقسیم‌بندی می‌شود که شامل: ۱) راهنمای معلم، ۲) مواد یادگیری انفرادی، ۳) مواد و وسایل مربوط به ارزش‌یابی، ۴) نمایشی مرجع، ۵) وسایل دیداری- شنیداری، ۶) فضاها و مراکز و امکانات طبیعی، فرهنگی و اقتصادی.

برای آشنایی بیشتر با اجزای بسته‌ی آموزشی، ابزارها، وسایل، مواد و تجهیزات مورد استفاده در درس‌های مختلف در یک جدول گردآوری شده است که در پایان این جزوه ارائه خواهد شد.

انتخاب اجزای بسته‌ی آموزشی باید براساس ملاک‌ها و معیارهای معینی صورت گیرد. معیارهایی که برای انتخاب اجزای بسته‌ی آموزشی معلم به کار می‌رود عبارت‌اند از: فلسفه و ارزش‌های حاکم بر جامعه، تنوع فرهنگی، شرایط بومی و محلی، اصول یادگیری، مهارت‌های اساسی (شناختی، فراشناختی، خلاقیت)، شیوه‌های تلفیقی، مشارکت و تعامل، جلب انگیزش، تنوع و جذابیت، امکان ارزش‌یابی، امکان دریافت بازخورد، قابلیت و سهولت دسترسی و کاربرد کیفیت و ابزارها و وسایل، مجموعه معیارهای فوق اصول حاکم بر تهیه‌ی بسته‌ی آموزشی را تشکیل می‌دهند که در ادامه ارائه خواهد شد. اصول مذکور توسط دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی با استفاده از نظرات متخصصان و صاحب‌نظران و کارشناسان ذی‌ربط تهیه گردیده است.

اصول حاکم بر طراحی و تولید بسته‌ی آموزشی

۱) بسته‌ی آموزشی باید امکانات، تفاوت‌ها و نیازهای فرهنگی، بومی و محلی را در سطح کشور مورد توجه قرار دهد؛

۲) بسته‌ی آموزشی باید شرایط اقتصادی جامعه را از نظر مهارت‌ها و توانایی‌های مورد نیاز مورد توجه قرار دهد؛

۳) در طراحی و تولید یک بسته‌ی آموزشی مربوط به یک درس باید رویکردهای برنامه‌ی درسی آن ملاک عمل باشد؛

۴) در تولید بسته‌ی آموزشی باید فضاهای طبیعی و امکانات و مراکز اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی و چگونگی استفاده از آن در فرآیند یاددهی- یادگیری مورد توجه قرار گیرد؛

۵) بسته‌ی آموزشی باید متناسب با نیازهای برنامه‌ی درسی و کلاس درس مرتبط سازمان‌دهی شود؛

۶) در انتخاب اجزای بسته‌ی آموزشی باید فن‌آوری‌های مناسب و کارآمد (قدیم و جدید) به نحو مؤثر مورد استفاده قرار گیرد؛

- ۷) بسته‌ی آموزشی باید ضمن توجه به حوزه‌های مستقل یادگیری از امکان تلفیق حوزه‌های مختلف یادگیری و آموزش ارزش‌ها در حوزه‌ی آموزشی مورد نظر استفاده نمایند؛
- ۸) بسته‌ی آموزشی باید ضمن توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان، نیازهای ویژه، استعدادهای برتر و دیرآموزها را نیز مورد توجه قرار دهد؛
- ۹) اجزای بسته‌ی آموزشی باید از تنوع و جذابیت لازم برخوردار باشد تا امکان برانگیختن انگیزه‌های درونی را برای تحقق و یادگیری عمیق، گسترده و پایدار فراهم نماید؛
- ۱۰) بسته‌ی آموزشی باید فرصت خلاقیت و نوآوری‌ها را در فرآیند یاددهی- یادگیری برای معلم و فراگیر فراهم آورد؛
- ۱۱) بسته‌ی آموزشی باید امکان به‌کارگیری پژوهش را در حوزه‌های مختلف یادگیری فراهم نماید؛
- ۱۲) بسته‌ی آموزشی باید امکان رشد مهارت‌های شناختی و فراشناختی را در یادگیرندگان فراهم نماید؛
- ۱۳) بسته‌ی آموزشی باید به‌گونه‌ای تهیه شود که امکان به‌کارگیری شیوه‌های مشارکتی و افزایش تعامل فراگیران با مدرسه و جامعه در سطح مدرسه و خارج از مدرسه فراهم آید؛
- ۱۴) بسته‌ی آموزشی باید علاوه بر کتاب‌های درسی منابع دیگر را نیز در آموزش مورد توجه قرار دهد؛
- ۱۵) بسته‌ی آموزشی باید فرصت ارزش‌یابی از پیشرفت یادگیری را به شکل متنوع و متناسب، با توجه به تفاوت‌های فردی و اهداف برنامه‌ی درسی فراهم کند؛
- ۱۶) بسته‌ی آموزشی باید امکان دریافت بازخورد و ارزیابی مخاطبان را جهت ارتقای کیفیت آموزش به‌طور مستمر فراهم نماید؛
- ۱۷) بسته‌ی آموزشی باید به‌گونه‌ای طراحی شود که امکان تولید و تغییر و ارائه‌ی محتواهای جایگزین را برای معلمان و دانش‌آموزان فراهم آورد؛
- ۱۸) بسته‌ی آموزشی و اجزای آن^۲ باید به‌گونه‌ای طراحی و سازمان‌دهی شود که قابلیت استفاده از آن در محیط‌های مختلف یادگیری فراهم باشد؛
- ۱۹) بسته‌ی آموزشی و اجزای آن باید به‌گونه‌ای طراحی و سازمان‌دهی شود که استفاده از آن‌ها ایمنی و سلامت کاربر را حفظ نماید؛
- ۲۰) اجزای بسته‌ی آموزشی باید از کیفیت و مرغوبیت لازم برخوردار باشد؛
- ۲۱) بسته‌ی آموزشی باید راهنمایی‌ها و آموزش‌های لازم را جهت استفاده‌ی صحیح و بهینه از اجرای آن ارائه نماید؛
- ۲۲) بسته‌ی آموزشی جهت تحقق عدالت آموزشی باید فرصت‌ها و امکانات لازم را متناسب با استعدادها و توانایی‌های دانش‌آموزان در اختیار ایشان قرار دهد.

^۲ - جدول اجزای بسته‌ی آموزشی شامل منابع اصلی و منابع تکمیلی معلم به پیوست آورده شده است.

جدول اجزای بسته‌ی آموزشی^۳

ملاحظات	وضعیت اجزای بسته‌ی آموزشی درس در دوره‌ی تحصیلی	اجزای بسته‌ی آموزشی	نوع منابع
		<ul style="list-style-type: none"> • کتاب راهنمای معلم؛ • کتاب دانش‌آموز؛ • کتاب کار دانش‌آموز: جدول‌های تمرین و فعالیت‌هایی که برای هر درس به‌طور مجزا تدارک شده است؛ • کتاب ارزش‌یابی: آزمون‌ها و فرم‌های ارزیابی شامل پاسخ آزاد، چندگزینه‌ای، عملکردی، پاسخ مختلط. 	الف- منابع اصلی
		<p style="text-align: center;">منابع چاپی</p> <ul style="list-style-type: none"> • معرفی کتاب‌های کمک‌آموزشی چاپ موسسات خصوصی که با علایق و سلیقه‌های دانش‌آموزان در درس مربوط هماهنگی بیش‌تری دارد؛ • کتاب‌های (داستان، قصه، افسانه) جهت تقویت مفاهیم درس‌های کتاب؛ • مجلات و نشریات کمک‌آموزشی برای خانه (شامل فعالیت‌های مرتبط با برنامه‌ی درسی) یا برای تفریح و سرگرمی دانش‌آموزان و یا بهره‌گیری از اوقات فراغت ایشان برای دانش‌افزایی و مهارت‌های مورد نظر، یا برای راهنمایی معلمان و اولیا و دانش‌آموزان؛ • کتاب راهنمای مکان‌ها، مؤسسات علمی، فرهنگی، تربیتی مرتبط با موضوعات یادگیری و نحوه‌ی استفاده از آن‌ها مانند موزه‌ها، پارک‌ها، انجمن‌های علمی، ادبی، مساجد، بناهای تاریخی و ...؛ • کتاب و شعر و سرود (برای شکل‌گیری مهارت‌های مربوط به درس و مهارت‌های زبانی)؛ • کارت‌های آموزشی (کارت‌های نشانه ساخته شده براساس علایق و مهارت‌هایی که مفاهیم درس را تقویت می‌کند)؛ • معرفی روزنامه‌ها و مجلات فرهنگی کثیرالانتشار مرتبط با موضوعات یادگیری؛ • کتاب‌های مرتبط با فعالیت‌های رایج میان مردم جهت مطالعه و آموزش مفاهیم در درس‌های خاص؛ مانند داد و ستد در ریاضی؛ • کتاب کار برای تکرار آموزشی (شامل تمرین‌های اضافی برای دانش‌آموزان خاص)؛ • کتاب کار برای غنی‌سازی درس (جهت توسعه‌ی یادگیری، مهارت‌های تفکر و ...) • کتاب کار جهت کاربرد حل مسئله در دروس (شامل جدول‌های راهنما و تمرین‌های حل مسئله برای درس‌های مرتبط)؛ • کتاب راهنمای چندزبانه: فهرستی از فعالیت‌های مرتبط با درس برای زبان‌های خارجی مورد نظر؛ • کتاب مرجع: شامل لغات و اصطلاحات کلیدی مربوط به هر یک از درس‌ها؛ • کتاب راهبردهای خواندن مرتبط با موضوعات و مباحث دروس؛ • کتاب کار برای مرور روزانه (مرور نظام‌دار درس‌های قبل و مرور ترکیبی آن‌ها و مرور تسلط‌های سال قبل شامل مهارت‌ها و مفاهیم کلیدی درس‌های سال قبل). 	ب- منابع تکمیلی

^۳ - اجزای این جدول دربرگیرنده‌ی کلیه‌ی اجزای بسته‌ی آموزشی نمی‌باشد. اجزای جدید می‌تواند توسط معلمان، دانش‌آموزان و ... پیشنهاد و به جدول فوق اضافه شود.

ملاحظات	وضعیت اجزای بسته‌ی آموزشی درس در دوره‌ی تحصیلی	اجزای بسته‌ی آموزشی	نوع منابع
		<p>منابع ابزاری معلم^۴</p> <ul style="list-style-type: none"> • بسته‌ی اورهد و طلق شفاف برای هر درس و فعالیت‌های آن شامل طلق‌های شفاف و رنگ‌آمیزی شده؛ • تابلوی آهن‌ریا (تخته تدریس با شماره‌ها و قطعات مربوط از جنس آهن‌ریا) همراه با راهنمای آن در درس مرتبط؛ • صفحات بزرگ (سازمان‌یافته برای آموزش مفاهیم درس) مانند لوحه‌ها؛ • آلبوم موضوع روز کلاس درس (برای یادگیری مهارت‌های مرتبط با درس)؛ • آلبوم دوزبانه (شامل عکس‌های بزرگ برای دانش‌آموزان دوزبانه)؛ • آلبوم راهبردهای خواندن: شامل راهبردهای خواندن صحیح موضوع درس، تسلط‌های مورد نیاز جهت پیوند میان خواندن و موضوع درس؛ • لوازم کار مرتبط با مهارت‌ها و مفاهیم درس: مانند (کارتون‌ها، عروسک‌ها، ویدیوها، داستان‌ها و بازی‌های تقویت مفاهیم درس و ...). 	
		<p>منابع و لوازم کار دانش‌آموز</p> <ul style="list-style-type: none"> • قطعات کاردستی، کارگاهی (کیت‌ها)، آزمایشگاهی مرتبط با درس (انجام کاردستی برای کسب مفاهیم درس) و تأمین آن‌ها به تعداد کافی در درس مرتبط مانند: درس ریاضی، علوم، حرفه و فن و ... 	منابع تکمیلی
		<p>منابع و لوازم انجام فعالیت‌ها با فن آوری جدید</p> <ul style="list-style-type: none"> • استفاده از وسایل صوتی - تصویری برای نمایش موضوعات، یادگیری مفاهیم، ارائه‌ی شرایط یادگیری واقعی، انجام فعالیت یادگیری از طریق فیلم سینمایی، تلویزیونی، ویدیو، DVD، نوارهای صوتی و ضبط صوت؛ • دستورالعمل نمایش موضوع درس در محیط مورد علاقه‌ی دانش‌آموز مانند: باغ حیوانات و ... جهت تعریف مفاهیم درس؛ • راهنمای ارائه‌ی کارهای یک شخصیت مورد علاقه‌ی دانش‌آموز مانند کشف‌های جیمز در ریاضی جهت انجام فعالیت‌های سرگرمی مرتبط با مفاهیم درس؛ • راهنمای فراهم آوردن یک موقعیت مورد علاقه‌ی دانش‌آموز مانند روی میز بچه‌ها برای ارائه‌ی مفاهیم خاص در درس مربوط؛ • راهنمای ارائه‌ی فعالیت‌های مورد علاقه‌ی دانش‌آموزان برای تمرین حقایق زندگی مرتبط با درس با توجه به نیازهای فردی دانش‌آموزان مانند فعالیت‌های ورزشی؛ • دستورالعمل کارگاه آموزشی برای دانش‌آموزان جهت تقویت یادگیری درس، درک ارتباطات، حل مسئله و ... مانند (کشف معمای پنهان در تصویر، بازی با پرتاب سریع)؛ • آلبوم نقشه‌ها، اسلایدها، عکس‌ها و تصاویر موجودات زنده و غیرزنده، مکان‌ها و پدیده‌های طبیعی مرتبط با موضوعات درس. 	
		<p>منابع رایانه‌ای: فن آوری برتر برای معلم:</p> <ul style="list-style-type: none"> • CD برنامه‌ریز (راهنمای ساخت برنامه‌ی الکترونیکی همراه با جداول کار برای همه‌ی مواد بسته معلم)؛ • CD تست و تمرین؛ • وبسایت‌های مرتبط با موضوع درس برای استفاده‌ی معلمان؛ • حوزه‌ی دانش شامل مراکز یادگیری روی شبکه‌ی مرتبط با درس. <p>برای دانش‌آموز</p> <ul style="list-style-type: none"> • CD فعالیت‌های تعاملی مانند: کار با ابزارهایی جهت یادگیری، رسم شکل یا جدول و یا سایر موارد مرتبط با درس؛ • فعالیت شبیه‌سازی شده، مانند مسافرت علمی در قالب شخصیت‌های کارتونی (برای کاربرد حل مسئله یا تجزیه و تحلیل اطلاعات) در درس‌های ریاضی - علوم و ...؛ • راهنمای انجام فعالیت‌های درسی با کامپیوتر، ماشین حساب و ... در درس مربوط؛ • راهنمای استفاده از مجلات الکترونیکی مرتبط با موضوع درس. 	

^۴ - برخی ابزارها و وسایل آموزشی مانند کامپیوتر، تلویزیون، ویدیو، DVD، ضبط صوت، ماشین حساب در کلاس درس یا در محلی به نام مرکز یادگیری مدرسه نگهداری می‌شود.